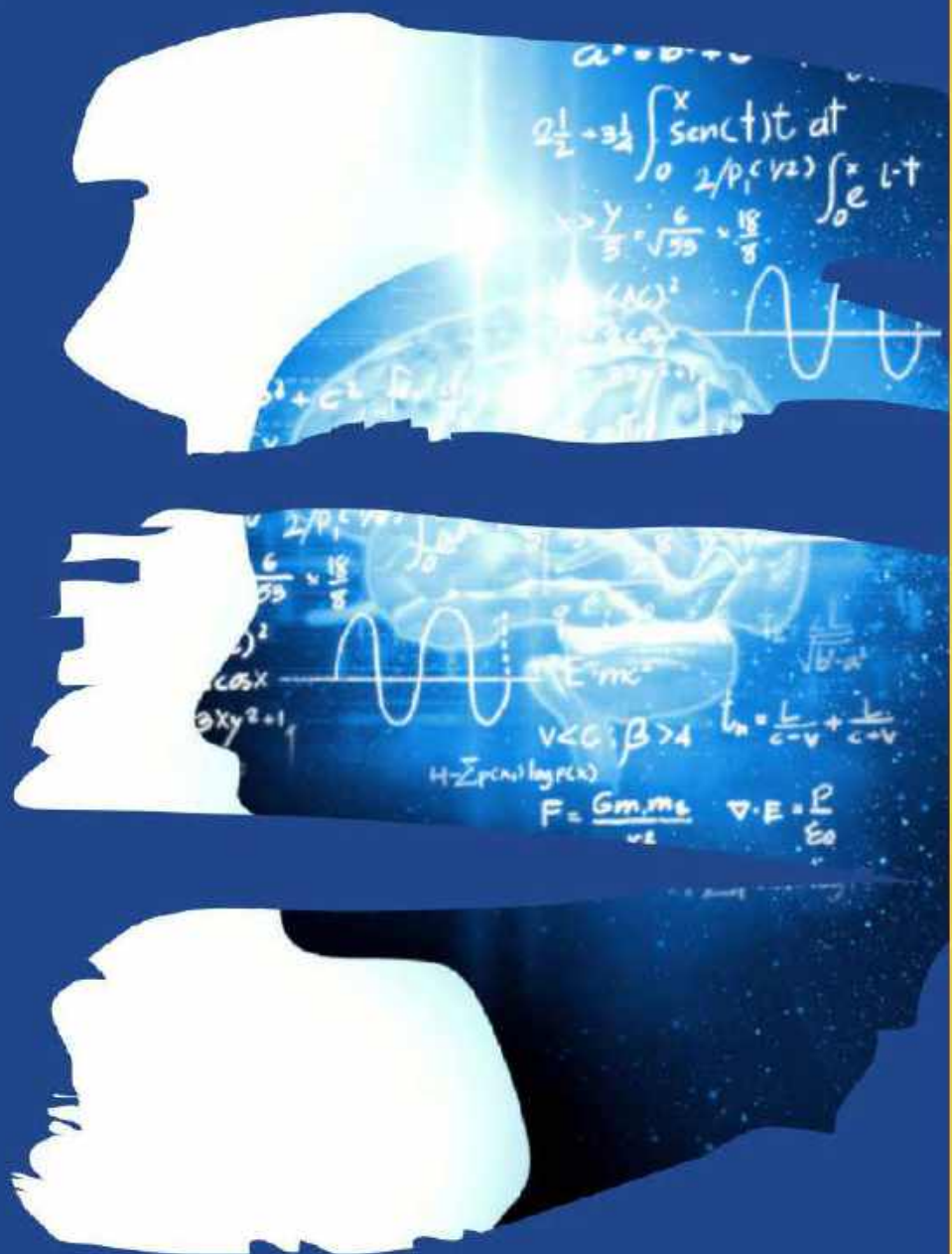

Наукові перспективи
Видавнича група

ВІСНИК науки та
освіти
ISSN 2786-6165 (online)

Bulletin of Science and Education

№ 5(47) 2026

Видавнича група «Наукові перспективи»
Християнська академія педагогічних наук України

«Вісник науки та освіти»

№ 5(47) 2026

Київ – 2026

Publishing Group «Scientific Perspectives»
Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

"Bulletin of Science and Education"

№ 5(47) 2026

Kyiv – 2026

ISSN 2786-6165 Online

УДК 001.32:1 /3/(477)(02)

Ідентифікатор медіа R40-05847

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5\(47\)](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5(47))

«Вісник науки та освіти»: журнал. 2026. № 5(47) 2026. С. 6300

Рекомендовано до видавництва Всеукраїнською Асамблеєю докторів наук з державного управління
(Рішення від 01.06.2026, № 1/6-26)

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022
№ 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та
археології (спеціальність - 032 Історія та археологія) та
педагогіки (спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від
23.12.2022 № 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології
(спеціальність - 035 філологія)*

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, Всеукраїнської асоціації педагогів і психологів з духовно-морального виховання та Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів гуманітарних наук та мистецтва

Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецтвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходить застосування тематика наукового журналу

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar

Головний редактор: Котельницький Назар Анатолійович – член-кореспондент Української Академії Наук, кандидат історичних наук, доцент кафедри мовної підготовки та міжкультурних комунікацій, ЗВО Університет трансформації майбутнього (Україна)

Редакційна колегія:

- ✓ **Азарова Лариса Євстахіївна** - докт.філол.наук, професор, завідувач кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету (Україна)
- ✓ **Берест Ігор Романович** - доктор історичних наук, професор кафедри медійних технологій, інформаційної та книжкової справи, Національного університету «Львівська політехніка» (Україна)
- ✓ **Беррі, Стівен** доктор історичних наук, професор, професор епохи Громадянської війни Коледжу мистецтв і наук Франкліна Університету Джорджії (США)
- ✓ **Вуколова Катерина Володимирівна** – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Україна)
- ✓ **Гурко Олена Василівна** - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна)
- ✓ **Заур Алієв** доктор філософії з історії науки, доктор філософії з політичних наук, доцент, доцент Інституту філософії та соціології НАНА, Азербайджан (Азербайджан)
- ✓ **Р. Ахмад Закі Ель Ісламі**, доцент, професор, доктор філософії, Департамент наукової освіти, Факультет підготовки вчителів та освіти, Університет Султана Агенга Тіртаяса, (Індонезія)

- ✓ **Робак Ігор Юрійович** - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук Харківського національного медичного університету (Україна)
- ✓ **Рубан Микола Юрійович** - доктор філософії з історії та археології, член правління Луганського обласного об'єднання ВУТ "Просвіта" імені Тараса Шевченка, голова правління громадської організації "Фонд відновлення залізничної спадщини України" (Україна)
- ✓ **Сайд М. Ісмаїл** доктор наук, професор, професор кафедри англійської мови, Коледж природничих наук і гуманітарних наук, Університет принца Саттама бін Абдулазіза, Аль-Хардж (Саудівська Аравія)
- ✓ **Синявська Олена Олександрівна** - кандидат історичних наук, доцент, доцент Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Україна)
- ✓ **Січкаренко Галина Геннадіївна** - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри документознавства та інформаційної діяльності Державного університету телекомунікацій (Україна)
- ✓ **Скляр Ірина Олександрівна** - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології, доцент кафедри світової літератури Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ Донбаський Державний педагогічний університет, постдокторант (Україна)
- ✓ **Супрун Володимир Миколайович** – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри журналістики та українознавства Національного університету водного господарства та природокористування (Україна)
- ✓ **Хитровська Юлія Валентинівна** - доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Україна)
- ✓ **Юган Наталія Леонідівна** – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри літературознавства, східної філології і перекладу Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, практичний психолог у закладах освіти, член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, Української асоціації когнітивної лінгвістики та поетики, Міжнародної федерації арт-терапії та самореалізації особистості (Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

- Кахерський Ю.В.** 5878
РОЛЬ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ ДЕРЖАВНОСТІ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ» У ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
- Ковалик І.І.** 5895
ЦЕРКОВНО-НАЦІОНАЛЬНИЙ РУХ ПРАВОСЛАВНИХ УКРАЇНЦІВ ВОЛИНІ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД: БОРОТЬБА ЗА УКРАЇНІЗАЦІЮ ЦЕРКВИ
- Козінчук В.Р.** 5909
ЕВОЛЮЦІЯ І ТРАНСФОРМАЦІЯ ІКОНОГРАФІЧНОГО КАНОНУ ХРЕСТА В УКРАЇНСЬКОМУ САКРАЛЬНОМУ МИСТЕЦТВІ
- Концур-Карабінович Н.М.** 5919
УГКЦ, БАПТИЗМ ТА ЄВАНГЕЛЬСЬКЕ ХРИСТІЯНСТВО У МІЖВОЄННИЙ ГАЛИЧИНІ ТА НА ВОЛИНІ (1920–1939 рр.): МІСІОНЕРСТВО, СОЦІАЛЬНЕ СЛУЖІННЯ ТА ТУРБОТА ПРО ГРОМАДУ
- Корбутяк В.І., Чеберяка О.М.** 5928
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗБЕРІГАННЯ АРХІВНИХ ДОКУМЕНТІВ У НУВГП
- Костюк Л.В., Фік О.Р.** 5940
СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ КВЕБЕКУ В ПЕРІОД «ТИХОЇ РЕВОЛЮЦІЇ» (1960–1968 РР.)
- Коцур Р.В.** 5951
НАУКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОСТРАДЯНСЬКОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ: МІЖ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ АВТОНОМІЄЮ ТА ЕПІСТЕМІЧНОЮ ЗАЛЕЖНІСТЮ (1985–1996)
- Красота І.В.** 5969
МІННА БЕЗПЕКА В УКРАЇНІ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ У ПЕРІОД 2014-2015 РОКІВ
- Красян О.В., Кузьмінець Н.П., Стадник О.О.** 5995
ОСВІТНЯ НОМЕНКЛАТУРА В УРСР В 1930-ТІ РОКИ

УДК 94(714.4)«1960/1968»:330.34

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5\(47\)-5940-5950](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5(47)-5940-5950)

Костюк Леся Володимирівна кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії та релігієзнавства, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, <https://orcid.org/0000-0003-4608-6906>

Фік Олексій Русланович здобувач другого рівня вищої освіти історичного факультету, Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, <https://orcid.org/0009-0007-6730-2096>

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ КВЕБЕКУ В ПЕРІОД «ТИХОЇ РЕВОЛЮЦІЇ» (1960–1968 РР.)

Анотація. Стаття присвячена комплексному аналізу соціально-політичних та економічних трансформацій у провінції Квебек протягом 1960–1968 рр., відомих в історіографії як «Тиха революція». У роботі досліджено перехід квебецького суспільства від традиціоналістської, клерикально-консервативної моделі до побудови модерної світської системи, заснованої на ідеях етатизму та соціального лібералізму. Ключову увагу приділено реформаторському курсу ліберального уряду Жана Лесажа, який став головним архітектором інституційних змін.

Автори аналізують ключові напрями модернізації, зокрема реформування системи освіти (секуляризація та запровадження безкоштовного навчання), охорони здоров'я, демократизацію виборчого права, оновлення цивільного й трудового законодавства, а також розбудову розгалуженої системи соціального захисту. В економічному контексті висвітлено процес націоналізації енергетичного сектору (створення корпорації «Гідроквебек») та формування потужного державного сектору під гаслом «Господарювати у власному домі». Доведено, що ці заходи забезпечили фінансову автономію провінції та зміцнили позиції фанкомовного населення в господарському житті регіону.

Окремий акцент зроблено на трансформації суспільної свідомості та національної ідентичності франкофонів (мовне питання). Досліджено причини занепаду впливу католицької церкви, радикалізації молодіжних рухів, виокремлення квебецького студентства із загальноканадського контексту та створення Квебекської партії. Обґрунтовано, що «Тиха

революція» стала каталізатором сучасного квебецького націоналізму, актуалізувавши питання суверенітету та статусу провінції в межах федерації. У висновках підкреслено, що результати реформ 1960-х років заклали фундамент сучасної моделі соціальної держави у Квебеку та досьгодні визначають вектор політичного дискурсу Канади.

Ключові слова: Квебек, «Тиха революція», національна ідентичність, економічний націоналізм, франкоканадці, канадська федерація.

Kostiuk Lesia Volodymyrivna PhD in History, Associate Professor, Associate Professor of the Department of World History and Religious Studies, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil, <https://orcid.org/0000-0003-4608-6906>

Fik Oleksiy Ruslanovych second-level higher education student, Faculty of History, Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University, Ternopil, <https://orcid.org/0009-0007-6730-2096>

SOCIO-POLITICAL AND ECONOMIC TRANSFORMATIONS OF QUEBEC DURING THE PERIOD OF THE «QUIET REVOLUTION» (1960–1968).

Abstract. The article is devoted to a comprehensive analysis of socio-political and economic transformations in the province of Quebec during 1960–1968, known in historiography as the «Silent Revolution». The work examines the transition of Quebec society from a traditionalist, clerical-conservative model to the construction of a modern secular system based on the ideas of statism and social liberalism. Key attention is paid to the reformist course of the liberal government of Jean Lesage, who became the main architect of institutional changes. The authors analyze key areas of modernization, in particular, the reform of the education system (secularization and the introduction of free education), health care, the democratization of electoral law, the renewal of civil and labor legislation, as well as the development of an extensive system of social protection. In the economic context, the process of nationalization of the energy sector (creation of the Hydro-Québec corporation) and the formation of a powerful public sector under the slogan «Managing one's own home» is highlighted. It is proven that these measures ensured the financial autonomy of the province and strengthened the position of the French-speaking population in the economic life of the region.

A special emphasis is placed on the transformation of public consciousness and national identity of Francophones (the language issue). The reasons for the

decline in the influence of the Catholic Church, the radicalization of youth movements, the isolation of Quebec students from the all-Canadian context, and the creation of the Quebec Party are investigated. It is substantiated that the «Quiet Revolution» became the catalyst for modern Quebec nationalism, actualizing the issue of sovereignty and the status of the province within the federation. The conclusions emphasize that the results of the reforms of the 1960s laid the foundation for the modern model of the welfare state in Quebec and to this day determine the vector of Canada's political discourse.

Keywords: Quebec, «Quiet Revolution», national identity, economic nationalism, French-Canadians, Canadian federation.

Постановка проблеми. У 1960-х роках провінція Квебек зазнала глибоких соціально-політичних та економічних трансформацій, відомих як «Тиха революція» (1960–1968 рр.), які стали переломним етапом її історичного розвитку. Для цього періоду властиві передусім відхід від традиціоналістської моделі суспільства, яка ґрунтувалася на клерикальному консерватизмі та обмеженій ролі держави, а також формування світської системи з активним державним регулюванням, реформованою освітою та розвиненою соціальною політикою. Ключову роль у реалізації цих перетворень відіграв ліберальний уряд Жана Лесажа, реформаторський курс якого заклав основи нової інституційної структури провінції.

Водночас «Тиха революція» мала суперечливий характер. Модернізація економіки та розширення повноважень провінційної влади супроводжувалися глибокими змінами суспільної свідомості, зокрема формуванням національної самосвідомості франкомовного населення, посиленням автономістських прагнень і переосмисленням статусу Квебеку в межах канадської федерації. Секуляризація суспільного життя, зниження впливу католицької церкви, активізація студентського руху та зростання протестної активності засвідчили глибину цих трансформацій. У зв'язку з цим актуальним є комплексний аналіз «Тихої революції» як процесу системних змін, що поєднав інституційні реформи із трансформацією соціальних відносин і національної ідентичності.

Аналіз останніх досліджень та джерел. Проблематика «Тихої революції» у Квебеку ґрунтовно представлена в західній історіографії, де її розглядають як комплексний процес суспільних трансформацій. Узагальнюючі праці J. Dickinson, B. Young [3, 4] висвітлюють соціально-економічні передумови реформ і зростання ролі держави у формуванні нової моделі розвитку провінції. Політичний аспект змін, зокрема діяльність уряду Жана Лесажа, проаналізовано у працях J.-L. Roy [15], тоді як E. Black [1] розкриває ширший міжнародний контекст. Соціокультурні

трансформації, зокрема роль студентського руху та молодіжних середовищ, досліджуються у працях R. Lexier [13] та M. Kostash [8], а освітні реформи – у дослідженні М. Піджена [14]. В українській історіографії ця проблематика висвітлена меншою мірою і переважно має узагальнювальний характер. Зокрема в праця В. Журби [6] присвячена трансформації національної ідеї у Квебеку 1960-х рр. Важливим джерелом для нашої розвідки є також програмні документи, зокрема праця «La Solution» René Lévesque [9], яка відображає ідеологічні засади економічної політики того часу.

Попри значну кількість досліджень актуальним залишається комплексний аналіз взаємозв'язку соціально-економічних і політичних змін у квебецькому суспільстві.

Метою статті є комплексний аналіз соціально-політичних та економічних трансформацій у Квебеку в період «Тихої революції» (1960–1968 рр.), дослідження основних напрямів реформаторської політики уряду Жана Лесажа та визначення їхнього впливу на формування нової моделі суспільного розвитку і національної ідентичності франкомовного населення провінції.

Виклад основного матеріалу. Початок «Тихої революції» в Квебеку безпосередньо пов'язаний із перемогою на виборах 1960 р. Ліберальної партії на чолі з Жаном Лесажа, що стало відправною точкою для масштабних реформ. Новий уряд задекларував курс на всебічну модернізацію провінції, спрямовану на оновлення суспільного устрою франкомовного населення, підвищення рівня його добробуту та зміцнення національної ідентичності. Відтак попередня політична парадигма, яка тривалий час ґрунтувалася на принципі незмінності, поступилася місцем ідеології активних перетворень, відображених у гаслах «Господарювати у власному домі!» та «Час для змін настав» [1, р. 180].

Важливо зазначити, що передумови для цих змін формувалися ще наприкінці 1950-х років ХХ ст. Поворотним моментом стала смерть прем'єра Моріса Дюплессі в 1959 р., яка фактично завершила епоху консервативного правління. Його наступники (Поль Сове, Антоніо Барретта) ініціювали перші спроби реформ, зокрема у сфері освіти, проте такі кроки не забезпечили політичної стабільності, що, зрештою, зумовило прихід до влади лібералів, налаштованих на системні зміни. З утвердженням уряду Жана Лесажа розпочалася реалізація широкомасштабної програми реформ, яка охопила практично всі сфери суспільного життя, а саме: політичну, економічну, соціальну та культурну. До складу урядової команди входив ряд представників прогресивного крила, які відіграли важливу роль у розробці та реалізації реформаторського курсу.

Насамперед зміни торкнулися політичної сфери. Було здійснено низку заходів, спрямованих на демократизацію виборчого процесу, зокрема переглянуто межі виборчих округів та обмежено фінансування передвиборчих кампаній. Важливим кроком стало також зниження вікового цензу для участі у виборах із 21 до 18 років, що розширило сферу політичного впливу молоді. Водночас суттєво посилилися повноваження провінційної влади, яка дедалі активніше заявляла про необхідність розширення автономії Квебеку в межах канадської федерації. Як наголошував Жан Лесаж, саме держава мала стати ключовим інструментом реалізації суспільних перетворень [4, р. 351]. Паралельно відбувалася глибока модернізація державного апарату. Урядова система зазнала суттєвого розширення та ускладнення, що знайшло відображення у створенні нових міністерств, зокрема у сферах культури, освіти та міжурядових відносин. Це сприяло підвищенню ефективності управління та заклало підвалини для формування сучасної моделі державного регулювання.

Одним із ключових напрямів реформ стала освітня сфера, яка на початку 1960-х років перебувала у кризовому стані. Рівень освіти серед франкомовного населення залишався значно нижчим порівняно з англomовним, а доступ до вищої освіти був обмеженим через її високу вартість. У відповідь на ці виклики було створено спеціальну комісію під керівництвом Альфонса Марі, яка розробила програму реформування освітньої системи. У результаті було запроваджено секуляризацію освіти, підвищено вік обов'язкового навчання (з 14 до 16 років), забезпечено безкоштовну середню освіту, реформовано систему управління школами та розширено доступ до університетської освіти через механізми державної підтримки (система державних кредитів, стипендій) [14].

Важливі зміни відбулися і в соціальній сфері. Створення Міністерства соціального захисту стало кроком до формування цілісної системи державного регулювання охорони здоров'я та соціальних послуг. Водночас ухвалення нового Цивільного кодексу у 1964 р. закріпило принцип юридичної рівності подружжя, а реформований Трудовий кодекс розширив права працівників, зокрема надавши державним службовцям право на страйк. Ці заходи свідчили про поступове утвердження соціальної держави як ключового елементу модернізаційної моделі Квебеку [3, р. 319].

Паралельно із соціальними реформами відбувалося формування нової суспільної свідомості, що стало одним із найважливіших наслідків «Тихої революції». Особливо помітним цей процес був серед молоді, насамперед франкоканадських студентів, які дедалі частіше інтерпретували модернізаційні зміни як складову боротьби за політичне та культурне самовизначення. У цьому контексті вони дистанціювалися від

загальноканадського політичного простору, концентруючи увагу на внутрішніх проблемах провінції. Це, у свою чергу, сприяло посиленню націоналістичних настроїв та поглибленню розмежування між франкомовною та англomовною спільнотами [13].

Варто зазначити, що франкоканадські студентські середовища не лише дистанціювалися від англomовних активістів, але й свідомо уникали організаційної співпраці з ними. Їхня діяльність дедалі більше зосереджувалася на соціально-економічних і культурних проблемах Квебеку, тоді як загальноканадські політичні процеси втрачали для них пріоритетне значення. Така тенденція призвела до інституційного та ідеологічного розриву між студентськими рухами різних мовних груп, що унеможливило формування спільних протестних ініціатив [8, р. 124].

Водночас реалізація масштабних реформ вимагала значних фінансових ресурсів. У період 1960/61–1966/67 рр. бюджет провінції збільшився більш ніж утричі – з 745 млн до 2,1 млрд доларів. Основними джерелами фінансування стали податкові надходження, федеральні трансферти, міжнародні кредити та доходи державних підприємств. У цьому контексті важливим пріоритетом економічної політики уряду Жана Лесажа було посилення ролі держави в економіці та розширення державного сектору.

Характерним відображенням цієї позиції стали його передвиборчі заяви 1962 р., в яких підкреслювалося, що Квебек має «стати господарем у власному домі» [15, р. 389–395].

Подальшим етапом реалізації цього політичного курсу стали переговори з федеральним урядом, ініційовані на початку 1962 р., щодо розширення фіскальних повноважень провінції. У результаті досягнутих домовленостей Квебек отримав більшу частку надходжень від федеральних податків на доходи фізичних і юридичних осіб, а також на майно. Крім того, провінція вийшла з низки спільних федеральних програм і натомість отримала додаткові податкові інструменти. Це суттєво посилило фінансову автономію провінції та створило економічні передумови для подальшого розвитку державного сектору [10].

На тлі розширення фінансових повноважень відбувалося й поступове зростання національної самосвідомості франкомовного населення. Ідея націоналізму еволюціонувала від культурно-ідентифікаційного явища до політичного інструменту, спрямованого на розширення автономії Квебеку, а в перспективі – на формування більшої політичної самостійності. У цьому контексті «Тиха революція» закріпила особливий статус Квебеку в межах канадської федерації та актуалізувала «квебекське питання» як одну з ключових проблем внутрішньої політики Канади.

Важливу роль у формуванні нового економічного курсу відігравали й представники урядової команди, зокрема Рене Левек, який як міністр природних ресурсів обґрунтовував необхідність активного державного втручання в економіку. Він наголошував, що в умовах економічної слабкості франкомовного населення саме держава має стати головним інструментом розвитку та економічного визволення Квебеку [9, р. 3].

Реалізація цієї концепції набула практичного втілення вже у 1963 р., коли було здійснено націоналізацію приватних енергетичних компаній та створено державну корпорацію «Гідроквебек». Унаслідок цього енергетичний сектор перейшов під контроль провінційної влади, що суттєво зміцнило роль держави в економічному регулюванні. «Гідроквебек» швидко перетворився на одного з провідних енергетичних операторів Північної Америки, а будівництво гідроелектростанції Манік-2 у 1965 р. стало символом економічної модернізації провінції. Паралельно формувалася система державних підприємств у стратегічно важливих галузях економіки, що посилювало інституційну присутність держави в господарському житті регіону. До найважливіших новостворених структур належали Депозитно-кредитна каса Квебеку та Генеральна фінансова спілка. Крім того, було засновано низку державних підприємств у ключових секторах економіки: SIDBEC (металургія), SOQUEM (геологічна розвідка корисних копалин), REXFOR (лісова промисловість) та SOQUIP (видобуток нафти) [3, р. 323].

Водночас із економічними перетвореннями посилювалася увага до мовного питання, що стало одним із визначальних чинників суспільного розвитку. У 1963 р. було створено Королівську комісію з питань двомовності та двокультурності, яка мала на меті дослідження мовної ситуації в Канаді та аналіз рівня представництва франкомовного населення у федеральних структурах. Комісія, очолювана франкоканадцем Анрі Лорендо та англоканадцем Девідсоном Дантоном, засвідчила наявність системних диспропорцій у доступі франкофонів до освіти, управлінських посад і ринку праці [16]. У підсумку було рекомендовано забезпечити рівноправність двох державних мов і культур як основу подальшого розвитку федерації.

На тлі цих процесів активізувалися й конституційні дискусії щодо статусу Квебеку. Восени 1964 р. була підготовлена так звана «формула Фултона-Фавро» [12], а у 1965 р. федеральний уряд опублікував Білу книгу «Зміни до Конституції Канади», започаткувавши дискусію про реформу конституційної системи [5]. Проте запропоновані зміни не задовольнили прихильників розширення автономії Квебеку, оскільки не закріплювали принципу повної рівноправності франко- та англоканадців, що призвело до фактичного провалу конституційного проєкту.

Паралельно відбувалися глибокі трансформації у сфері державно-релігійних відносин. Хоча католицька церква (провідна конфесія) спочатку підтримала модернізаційні зміни та ідеї «Тихої революції», її вплив на суспільний розвиток поступово зменшувався. Додатковим чинником цього процесу став II Ватиканський собор (1962–1965 рр.), який, за оцінкою сучасників, сприяв «лібералізації» релігійного життя в Квебеку.

Водночас реальний політичний і соціальний вплив церкви стрімко скорочувався, а з середини 1960-х рр. вона опинилася у стані інституційної кризи [7, с. 4].

Ключовим напрямом урядової політики стала секуляризація, тобто відокремлення церкви від державних інституцій. Після створення Плану страхування лікарень (1961 р.) та Департаменту освіти (1964 р.) католицька церква втратила контроль над системами охорони здоров'я та освіти, які традиційно перебували під її впливом. Відтак держава почала розглядатися як нейтральний інституційний арбітр, що представляє інтереси всього населення незалежно від релігійної належності [9].

Водночас «Тиха революція» супроводжувалася не лише мирними реформами, а й посиленням соціальної напруги та протестних рухів. Символічним проявом цих процесів став візит королеви Канади Єлизавети II до Квебеку в 1964 р., який виявив глибокі політичні й національні суперечності. Протести проти її перебування переросли у сутички з правоохоронними органами, що продемонструвало радикалізацію частини суспільства та трансформацію національного відродження у більш конфліктну форму політичної боротьби [17].

У подальшому на тлі поступового згасання початкової фази «Тихої революції» посилилася політична фрагментація націоналістичного руху. У 1966 р. Рене Левек позбувся членства в Ліберальній партії та ініціював створення політичного об'єднання, яке згодом еволюціонувало у Квебекську партію. Вона стала першою масовою політичною силою, що системно представляла ідеї суверенітету Квебеку, поєднуючи їх із концепцією економічної асоціації з Канадою [6, с. 116–117].

Офіційне завершення «Тихої революції» залишається дискусійним у науковій літературі. Частина дослідників пов'язує його з ухваленням у 1969 р. федерального закону про офіційне визнання французької мови, тоді як інші вважають символічною межею 1966 р., коли до влади повернулася Національна партія, що засвідчило зміну політичного балансу та часткову реакцію на реформи попереднього періоду. Зазначений закон закріпив рівноправний статус англійської та французької мов на рівні федеральних інституцій і гарантував громадянам право отримувати послуги органів державної влади обраною мовою [2].

Висновок. Отже, «Тиха революція» (1960–1968 рр.) стала переломним етапом у розвитку Квебеку, що супроводжувався глибокими соціально-політичними та економічними трансформаціями.

Реформаторська політика уряду Жана Лесажа зумовила перехід від клерикально-консервативної моделі суспільства до світської системи з розширеними функціями держави у сфері управління, соціальної політики та економічного регулювання. Секуляризація освіти й соціальних інституцій, ґрунтовна перебудова державного апарату, розширення соціальних гарантій і посилення ролі державного сектору стали ключовими складовими цих перетворень і визначили нові параметри суспільного розвитку провінції. Водночас зазначені трансформації супроводжувалися суттєвими зрушеннями у сфері суспільної свідомості, що виявилися у формуванні модерної національної ідентичності франкомовного населення, посиленні автономістських тенденцій і політизації мовного питання. У результаті «Тиха революція» не лише трансформувала соціально-економічну структуру Квебеку, а й актуалізувала «квебекське питання» як одну з ключових проблем канадської федерації, визначивши основні напрями її подальшого політичного розвитку.

Література:

1. Black E. Direct Intervention: Canada–France Relations, 1967–1974. Montreal, McGill – Queen's University Press, 1996. 220 p. URL: <https://archive.org/details/directinteventi0000blac/page/n4/mode/1up> (дата звернення: 13.03.2026).
2. 1969 Canada's First Official Languages Act is Passed. *Office of the Commissioner of Official Languages of Canada*. URL: <https://www.clo-ocol.gc.ca/en/canadas-first-official-languages-act-passed> (дата звернення: 29.04.2026).
3. Dickinson J., Young B. A Short History of Quebec. Montreal: McGill-Queen's University Press, 2003. 436 с.
4. Dickinson J. A., Young B. J. Brève histoire socio-économique du Québec. – Montréal: Septentrion, 2003. 452 p. URL: <https://books.google.com.ag/books?id=EL0FjTcGsg0C&printsec=frontcover&hl=fr#v=onepage&q&f=false> (дата звернення: 15.03.2026).
5. Favreau G. The Amendment of the Constitution of Canada. Ottawa: Queen's Printer, 1965. URL: <https://primarydocuments.ca/the-amendment-of-the-constitution-of-canada/> (дата звернення: 29.04.2026).
6. Журба В. Трансформація національних ідей в контексті розвитку суспільно-політичної думки Квебеку у 1960-х роках. Історичні дослідження і розвідки всесвітньої історії. 2020. Вип. 1. С. 110–122. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9960/Журба%20с.110-122.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (19.04.2026).
7. Канада: невгамовні сепаратисти (провінція Квебек). *Демократична Україна*. 2005. № 199. С. 4–65.
8. Kostash M. Long way from home: The story of the sixties generation in Canada. Toronto, ON: J. Lorimer and Company, 1980. 300 p. URL: https://www.goodreads.com/book/show/990759.Long_Way_From_Home (дата звернення: 19.04.2026).

9. La Solution. Le programme du Parti québécois. / Prés. par René Lévesque. Montréal: Éd. du Jour, 1970. 125 p.

10. La Révolution tranquille: Redefining Relations between Quebec and Ottawa. *Official Educational Portal*. URL: <https://www.larevolutiontranquille.ca/en/the-relationship-between-quebec-and-ottawa.php> (дата звернення: 19.04.2026).

11. Learn Québec. 1960: The Quiet Revolution. URL: <https://societies.learnquebec.ca/1960-the-quiet-revolution/> (дата звернення: 19.04.2026).

12. Lederman W. R. The Process of Constitutional Amendment for Canada. *McGill Law Journal*. URL: <https://lawjournal.mcgill.ca/article/the-process-of-constitutional-amendment-for-canada/> (дата звернення: 29.04.2026).

13. Lexier R. The Backdrop Against Which Everything Happened: English-Canadian Student Movements and Off-Campus Movements for Change. *History of Intellectual Culture*. 2007. № 7 (1). URL: <https://journalhosting.ucalgary.ca/index.php/hic/article/view/68948/53389> (дата звернення: 18.04.2026).

14. Pigeon M. Education in Québec, before and after the Parent reform. *McCord Museum: Our People Our Stories*. 2008. December 12. URL: http://www.mccord-museum.qc.ca/scripts/explore.php?Lang=1&contentlong=&elementid=107__true&tableid=11&tablename=theme (дата звернення: 17.04.2026).

15. Roy J.-L. Les programmes électoraux du Québec: tome II, 1931–1966. Montréal, Leméac, 2021. 458 p.

16. Ramsay C. Plain Language. *Literary Review of Canada*. 2018. URL: <https://reviewcanada.ca/magazine/2018/07/plain-language/> (дата звернення: 29.04.2026).

17. Smith J. A look into Montreal's cultural heritage. *Montreal Gazette*. 2021. March 15. URL: <https://www.montrealgazette.com/news/article90713.html> (дата звернення: 18.04.2026).

References:

1. Black, E. (1996). *Direct Intervention: Canada–France Relations, 1967–1974*. Montreal, McGill – Queen's University Press. URL: <https://archive.org/details/directinterventi0000blac/page/n4/mode/1up> [in Canada].

2. 1969 Canada's First Official Languages Act is Passed. *Office of the Commissioner of Official Languages of Canada*. URL: <https://www.clo-ocol.gc.ca/en/canadas-first-official-languages-act-passed> [in Canada].

3. Dickinson, J.; Young, B. (2003). *A Short History of Quebec*. – Montreal: McGill-Queen's University Press. [in Canada].

4. Dickinson, J. A., Young, B. J. (2003). *Brève histoire socio-économique du Québec*. – Montréal: Septentrion, URL: <https://books.google.com.ag/books?id=EL0FjTcGsg0C&printsec=frontcover&hl=fr#v=onepage&q&f=false> [in Canada].

5. Favreau, G. (1965). *The Amendment of the Constitution of Canada*. Ottawa: Queen's Printer. URL: <https://primarydocuments.ca/the-amendment-of-the-constitution-of-canada/> [in Canada].

6. Zhurba, V. (2020). Transformatsiia natsionalnykh idei v konteksti rozvytku suspilno-politychnoi dumky Kvebeku u 1960-kh rokakh. [The transformation of the national idea in the context of the development of socio-political thought in Quebec in the 1960s.]. *Istorychni doslidzhennia i rozvidky vsesvitnoi istorii – Historical research and exploration of world history*. 1, 110–122. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/960/Журба%20с.110-122.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [in Ukraine].

7. Kanada: nevhamovni separatysty (provintsiiia Kvebek). [Canada: restless separatists (Quebec province)]. (2005). *Demokratychna Ukraina – Democratic Ukraine*. 199, 4–65. [in Ukraine].
8. Kostash, M. (1980). Long way from home: The story of the sixties generation in Canada. Toronto, ON: J. Lorimer and Company. URL: https://www.goodreads.com/book/show/990759.Long_Way_From_Home [in Canada].
9. La Solution. Le programme du Parti québécois. (1970). / Prés. par René Lévesque. Montréal: Éd. du Jour. [in Canada].
10. La Révolution tranquille: Redefining Relations between Quebec and Ottawa. *Official Educational Portal*. URL: <https://www.larevolutiontranquille.ca/en/the-relationship-between-quebec-and-ottawa.php> [in Canada].
11. Learn Québec. 1960: The Quiet Revolution. URL: <https://societies.learnquebec.ca/1960-the-quiet-revolution/>. [in Canada].
12. Lederman, W. R. The Process of Constitutional Amendment for Canada. *McGill Law Journal*. URL: <https://lawjournal.mcgill.ca/article/the-process-of-constitutional-amendment-for-canada/> [in Canada].
13. Lexier, R. (2007). The Backdrop Against Which Everything Happened: English-Canadian Student Movements and Off-Campus Movements for Change. *History of Intellectual Culture*. 7 (1). URL: <https://journalhosting.ucalgary.ca/index.php/hic/article/view/68948/53389> [in Canada].
14. Pigeon, M. (2008). Education in Québec, before and after the Parent reform. *McCord Museum: Our People Our Stories*. December 12. URL: http://www.mccord-museum.qc.ca/scripts/explore.php?Lang=1&contentlong=&elementid=107__true&tableid=11&tablename=theme [in Canada].
15. Roy, J.-L. (2021). Les programmes électoraux du Québec: tome II, 1931–1966. Montréal, Leméac. [in Canada].
16. Ramsay, C. (2018). Plain Language. *Literary Review of Canada*. URL: <https://reviewcanada.ca/magazine/2018/07/plain-language/> [in Canada].
17. Smith, J. (2021). A look into Montreal's cultural heritage. *Montreal Gazette*. March 15. URL: <https://www.montrealgazette.com/news/article90713.html> [in Canada].

Дата першого надходження статті до видання: 07.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 21.05.2026